

ta:lik

UTPÅ KVERNINGOM

På slutten av 1960-tallet gjorde jeg opptak Jørgen Jørgensen Kverneng, og alle «lekan» som er med på cd-n fra Kvernengom, har jeg fra Jørgen. Han ble født i 1890 og døde i 1972. Av yrke var han kontorist på Kongens gruve. Faren var Jørgen Ellendsen Vintervold (1837–1931), og mora var Ragnhild Olsdatter Haugen, datter til den legendariske spellmannen Sulhusgubben. Jørgen Ellendsen blir ofte omtalt som «gammel-Jørn». Også han var spellmann. Han beholdt Vintervold som etternavn livet ut, men sønnene tok navnet Kverneng.

Utpå Kvernengom i Røros Landsogn var det rundt 1900 et rikt folkemusikkliv som hadde sitt utspring på Vintervollen i Glåmos. I 1880 kjøpte «gammel-Jørn» gård på Kvernengom. Han og kona hadde 4 sønner som alle spilte. Erling, Laurits og Jørgen spilte fele, og Ola spilte torader. Erling (Ellen) Jørgensen (1880–1959) var kanskje den beste spellmannen av disse. Det fortelles at han var ekstra nøye.

Jørgen J. kom til å spille mye sammen med søskenbarnet sitt Erling (Ellen) Ophuus (1879–1971) og kanskje like ofte med Per Orsa Indseth (1896–1970). Disse ble omtalt som «kverningskaran», og de var populære spellmenn på «jessbau», bergmannsdager, martnan og forskjellige andre arrangement.

Olav L. Mjelva, Olav Nyhus.
Fridtjof A. Lindemann, Niels J. Røine, Harald Gullikstad.

Cd-en inneholder 2 videoopptak (Ringlender og Påssåleken) som kan spilles av med Windows Media Player.

Innspilt oppi *Håmmåra*, sætra til Harald, desember 2006 og november 2007

Prosjektledelse: Frode Rolandsgard og Niels J. Røine

Lydtekniker: Fridtjof A. Lindemann
Miks/Mastering: Strype Audio – Fridtjof A. Lindemann

Produsent: Niels J. Røine

Oversettning: Mary Barthelemy

Grafisk design: Eva Karlsson

Foto: Niels J. Røine

Film: Pål Bratås

Utgitt med støtte fra: Røros Folke-
danslag, Glåmos spellmannslag, Brekken
spell- og danselag, Fond for lyd og
bilde, Rådet for folkemusikk og folke-
dans, Norsk kulturråd, Fond for utø-
vende kunstnere, Rørosbanken, Røros
kommune

Takk til dem som har gjort det mulig å
lage denne cd-n.

Mine medspillere: Olav Nyhus, zitherspill
og tralling
Olav L. Mjelva, fele
Tron Steffen
Westberg, fele

Kjell Sjøvold

Og alle som har støttet utgivelsen.

Harald

16. Gammel jessbauslek. An old wedding tune from Brekken, after Anders Sjøvold. Anders claimed that this tune got the dancers going!

17. Milla vollom. (Between the Summer Farms). The full name for this tune translates as “Between the Abrahamsvoll and the Kuråsvoll Summer Farms”. It refers to a watering trough used by travelers and their horses on the northern shore of Lake Aursund. The tune has several other names, and all refer to the same place. We like to believe that *Sulhusgubben* sat here and composed the tune, perhaps on his way home from an all-night midsummer playing-gig.

18. Pols after Anders Sjøvold, Brekken. Learned from Kjell Sjøvold.

19. Waltz in G-major, learned from Jørgen J. Kverneng.

20. Tarvald Orsa. There are two pols tunes whose names tell that they were favorites of *Tarvald Orsa*, Torvald Olsen Sandnes. This one begins in the fiddle’s upper register.

21. This pols tune was supposedly part of Henrik Mølmann’s repertoire. I learned it from Peder Nyhus.

22. Waltz in D- and A-major, learned from Jørgen J. Kverneng.

23. Ringlender learned from Jørgen J. Kverneng.

24. March or processional, learned from Jørgen J. Kverneng.

25. Sulhus-Ellend’s tune. Ellend Sulhus, one of *Sulhusgubben’s* grandsons, played fiddle and was an eminent pols-danser. He married onto the *Øvre* farm in Os, Østerdalen, and adopted the name of the farm. We remember him now as *Ellend Øvre*.

På Kverningom hadde de en danseplatt som etter det jeg har hørt, ble flittig benyttet om sommeren. Spillestilen til disse karene var sjølsagt groft og grannt.

En annen spellmann, Henrik Mølmann (1883–1972), ble født på gården Flata i Røros Landsogn og var nær nabo med «gammel-Jørn». I 20-årsalderen kjøpte Henrik gård i Kuråsen på Glåmos. I og med at Henrik tilbrakte mesteparten av ungdomstida si i nærheten av «gammel-Jørn», må vi kunne gå ut i fra at Henrik lærte mye av ham.

På denne cd-n er det mye stoff fra Kverningom og noen «leka» etter Henrik Mølmann. Det er lagt vekt på å få med «leka som er lite spilt nå for tida og ukjente for de fleste.

Ellers er det tatt med tre «leka» fra Brekken etter «Post-Anders» Sjøvold (1883–1975). Som navnet antyder, var han postbud og har gjennom sin yrkesaktive karriere tilbakelagt en strekning som tilsvarer mange runder rundt ekvator.

Til slutt, men slettes ikke minst: Peder Nyhus (1905–1994), som jeg for øvrig uten tvil har lært mest av, er representert med en egen komposisjon og med to «leka» som kom fram att for ei tid tilbake. Innimellom er det noen kjente «leka» fra repertoaret til Glåmos spellmannslag.

1. Ringlender etter Jørgen J. Kverneng.
2. Påssåleken. Denne leken er lært av Peder Nyhus. Det skulle finnes en «påssålek» til, men den er borte. «Påsså» er et dialektord for pose.
3. Ohyraleken. Denne leken kom med et kvinnfolk fra Nordland. Hun ble av en eller annen grunn kalt Ohyra. Et lite flatte-rende navn. AEAE
4. Puken. Denne har jeg lært av Jørgen J. Kverneng. Et annet navn som jeg har hørt er: Da puken (djevlen) ramla ned «tå kjerktaka» i Karlstad. AEAE
5. Kverningpols i A-dur – lært av Jørgen J. Kverneng. AEAE
6. Denne polsen er etter «Post-Anders» Sjøvold i Brekken. Lært av Kjell Sjøvold (sønnesønn av «Post-Anders»).
7. Gjenoppstanden. Pols laget av Peder Nyhus.
8. C-durlek lært av Peder Nyhus.
9. Vals lært av Jørgen J. Kverneng.
10. Denne polsen er komponert av Henrik Mølmann.
11. Pols etter Jørgen J. Kverneng.
12. Kjostadlek nr.2. Det er fire Kjostad-leker – denne er nr. 2. Disse lekene lærte Henrik Mølmann bort til Sven Nyhus. Henrik Mølmann hadde da sluttet å spille, så han trallet dem. Jeg har ikke hørt noe om opphavet til disse lekene. AEACISS
13. Hoppvals. Denne hoppvalsene lærte jeg av Kristine Wivelstad, populært kalt Ki. Hun var mangeårig medlem av Glåmos spellmannslag.
14. Carolina Wicklund nr. 2. Carolina kom fra Sverige, nærmere bestemt Ljusnedals Bruk til Glåmos som tjenestejente. Hun blir husket som en lettlivet og danseglad jente.

3. Ohyraleken. This pols, “The Ogre-tune”, came by way of a woman from the province of Nordland who for some reason was referred to as *Ohyra*, the Ogre. AEAE
4. Puken. A longer name for this pols tune translates as following: “When Puken (the Devil) Fell off the Steeple/Roof of the Karlstad Church”. AEAE
5. Pols in A-major, learned from Jørgen J. Kverneng. AEAE
6. Pols after Anders Sjøvold, Brekken. Learned from Kjell Sjøvold (grandson of «Post-Anders»).
7. Gjenoppstanden. (The Resurrection), a pols composed by Peder Nyhus.
8. Åvglømt C-durlek. Pols in C-major, learned from Peder Nyhus.
9. Waltz learned from Jørgen J. Kverneng.
10. Pols composed by Henrik Mølmann.

11. Pols learned from Jørgen J. Kverneng.
12. Kjostadlek nr.2, played with “troll-tuned” fiddle. Henrik Mølmann taught these tunes to Sven Nyhus in the 1950’s. As he was old and no longer able to play fiddle, Henrik sang the tunes for Sven. The origins of these tunes and their *Kjostad*-name are unknown. AEACISS
13. Hoppwaltz, or polka, learned from Kristine Wivelstad. Kristine was a long time member of the Glåmos Spellmannslag.
14. Carolina Wicklund 2. One of Carolina Wicklund’s favorites. Carolina came to Glåmos from Ljusnedal, Sweden, looking for work. She is remembered as a lively person who loved to dance.
15. A rarely used pols, learned from Peder Nyhus. Peder was an active fiddler until his death in December 1994. He was for us a continual source of “new” tunes that turned up from the well of his memory.

popular fiddlers at weddings, traditional fairs and festive gatherings. It is said that the Kverneng community built an outdoor dance floor that was much used in summer. The Kverneng-guys most commonly played together in parallel octaves, a technique called *groft og grannt* (coarse and fine).

Another fiddler, named Henrik Mølmann (1883–1972), grew up at the Flata farm a short distance down-river from Kvernengan. As an adult, Henrik moved to a farm at Kuråsen in Glåmos where he lived for the rest of his life. It is reasonable to assume that he had fiddling contact with *Gammel-Jørn* in his youth.

The primary intent of this CD is to present tunes from Kvernengan and tunes in tradition after Henrik Mølmann. Many of these have not been used for several generations and will be “new” to fiddlers today.

We have also included material from a couple of other rural Roros fiddlers.

Three tunes are in tradition after *Post-Anders Sjøvold* (1883–1975) from Brekken, at the eastern end of Lake Aursund. In his

long career as a rural mailman – on skis, bicycle and later, motorcycle – Anders covered a total distance equivalent to several times around the equator!

My source for the remainder of the tunes is Peder Nyhus (1905–1994), Glåmos, from whom I have learned the most. The pols called *Gjenoppstanden* is Peder's own composition. Two other tunes are melodies from Peder's youth that turned up again during the last decades of his life. Among the other material after Peder, the listener will find little-known tunes as well as several old favorites of the Glåmos repertoire.

1. Ringlender after Jørgen J. Kverneng. *Ringlender* is Roros dialect for reinlender/schottisch.
2. Påssåleken. Peder Nyhus is the source of this pols, whose name means “the bag-tune”. There used to be two “bag-tunes”, but the other one is now lost.

15. Pols lært av Peder Nyhus. Dette er en pols som er svært lite brukt. Av og til kunne «Per» overraske med «nye» leker. Dette skjedde helt til de siste årene.

16. Gammal jessbauslek fra Brekken. «Post-Anders» Sjøvold hadde denne kommentaren til denne leken. «Den sett slik liv ti dansaran.»

17. Milla Vollom. Et mer fullstendig navn på denne leken er «Milla»(mellom) Abrahamsvolla og Kørråsvollom. Mellom disse to sætervollene ved Aursunden var (og er) det ei vassrenne hvor både folk og fe kunne slokke tørsten. Kjært barn har mange navn. Vi kaller også leken «Oppme vatningen». Vi liker å tro at Sulhusgubben på heimtur fra «lek» (dans) satt her og laget denne leken.

18. Pols etter «Post-Anders» Sjøvold. Lært av Kjell Sjøvold.

19. Denne valsen i G-dur er etter Jørgen J. Kverneng.

20. Tarvald Orsa. Det finnes to «Tarvald Orsa»-leker. Denne er en mye brukt pols, og vi kaller den også Tarvald Orsa (Olsen) oppi.

21. Dette skal være en pols etter Henrik Mølmann. Jeg har lært den av Peder Nyhus.

22. Denne valsen i D- og A-dur har jeg etter Jørgen J. Kverneng.

23. Ringlender etter Jørgen J. Kverneng.

24. Marsj etter Jørgen J. Kverneng.

25. Leken hass Sulhus-Ellend. Han var sønnesønn til Sulhusgubben, og spilte fele og var kjent som en eminent polsdanser. Han kom til Os i Østerdalen der han tok gårdsnavnet Øvre (Ellend Øvre).

OVER AT KVERNINGOM

In the late 1960's, I made several visits to an old fiddler named Jørgen Jørgensen Kverneng (1890–1972). He lived on one of several farms at *Kvernengan* (= the grist-mill-meadows), just across the Glomma River from Gullikstad, where I live, in rural Røros. Jørgen, through the cassette recordings I made of him at that time, is the source of all of the *Kverneng* tunes on this CD.

By profession, Jørgen Jørgensen Kverneng was a clerk in the office at *Kongens gruve*, a nearby mine. He was the son of Jørgen Ellendsen Vintervold (1837–1931) and Ragnhild Olsdatter Haugen. Ragnhild was the daughter of *Sulhusgubben*, a famous fiddler from the Sulhus farm on the northwestern shore of Lake Aursund.

Jørgen Ellendsen Vintervold, often called *Gammel-Jørn* (Old Jørn), was from the Vintervoll farm in Glåmos. He retained this

family/place name in spite of the fact that he moved to the Kverneng farm. His sons, however, took on the name of the Kverneng farm where they were born and raised.

In the early 1900's there was a lot of music and dancing activity at Kvernengan. The fiddling tradition had come here by way of family connections with the Vintervoll farm community. Jørgen Ellendsen Vintervold, *Gammel-Jørn*, bought a farm at Kvernengan in 1880. He and Ragnhild had four sons, all of whom became musicians. Erling, Laurits and Jørgen played fiddle and Ola played two-row diatonic accordion. Erling is said to have been the best musician of the four. Jørgen Jørgensen often played together with his cousin *Opphus-Ellen*, Erling Ophuis (b.1879), as well as with *Per Orsa*, Peder Julius Olsen Indseth (b.1896).

These musicians, referred to as *Kvernengskaran* (the Kverneng-guys), were